

טעות במקרא

שפתיו

שכיר?

תרגום

אֲנִי מִנְכֹּן וְעַם מִן לֵית
דְּכַמְת אֵלֵין : דְּחֻכָּא
לְחֻבְרִיה אָהִי דְקָרִי
לְאַלְהָא וְעָנִי יְתִיה חִיָּה
לְזֻכָּאָה שְׁלִימָא : ה' אֲדָא
דְּבָסִיר לְרָשִׁיעָא מִן
מַחְשָׁבָא שְׁלִי מִכֹּן
לְהַרְפֻּתְקִי זְמָנָא : ת"א
בּוּעָרָא בָּסִיר לְעָשׂוּ דְמִן
מַחְשָׁבָתָא רַחֲמִין = שְׁלִי
בְּרַם הוּא מַעֲתֵד
לְאַזְדַּעְזַעַת רְגְלָא : וּבְנִי
עָשׂוּ דְשְׁלוּיִן בְּמַשְׁכְּנֵיהוֹן
יְתַמְסְרוֹן לְבִזּוּזִין וּבְנִי
יִשְׁמַעְאֵל דְּרַחֲמִין
יְתַמְסְרוֹן לְשָׂאֵר אַמְיָא
יִשְׁמַעְאֵל דְשְׁלוּיִן בְּמַשְׁכְּנֵיהוֹן
בְּיַד רָשִׁיעָא דְמַרְגְּזִין אֱלֹהֵי
בְּדוֹן בְּעִירִי וְלִפְנֵי וְעוֹפָא

טעות בתרגום

שְׁנֵתָּא עֵד עֵדן
שְׁפָרְפְּרָא: ה' לְבַשׁ בְּסָרִי
(מורג) וְגִגְשָׁתָא דַּעֲפָרָא
מִשְׁכִּי רִטְט וְאַתְמָסִי:
יוֹמִי קָלִילוֹ מִן גִּרְדִּית
שְׁלֵת שְׁמֹר (הַטָּה סִינֹר) וּפ' מִזְרָא.
אָה וְהָא וְיִסְרִי אֶרֶץ.
מִסָּא ט' גִּרְסָה
וְהִלְמִינִי
מִסָּא
גִּרְסָה
וּמִדְד עֲרַב מִמִּי אִלֵּר
וּגּוּמְרִי:

מורגי? = מורני

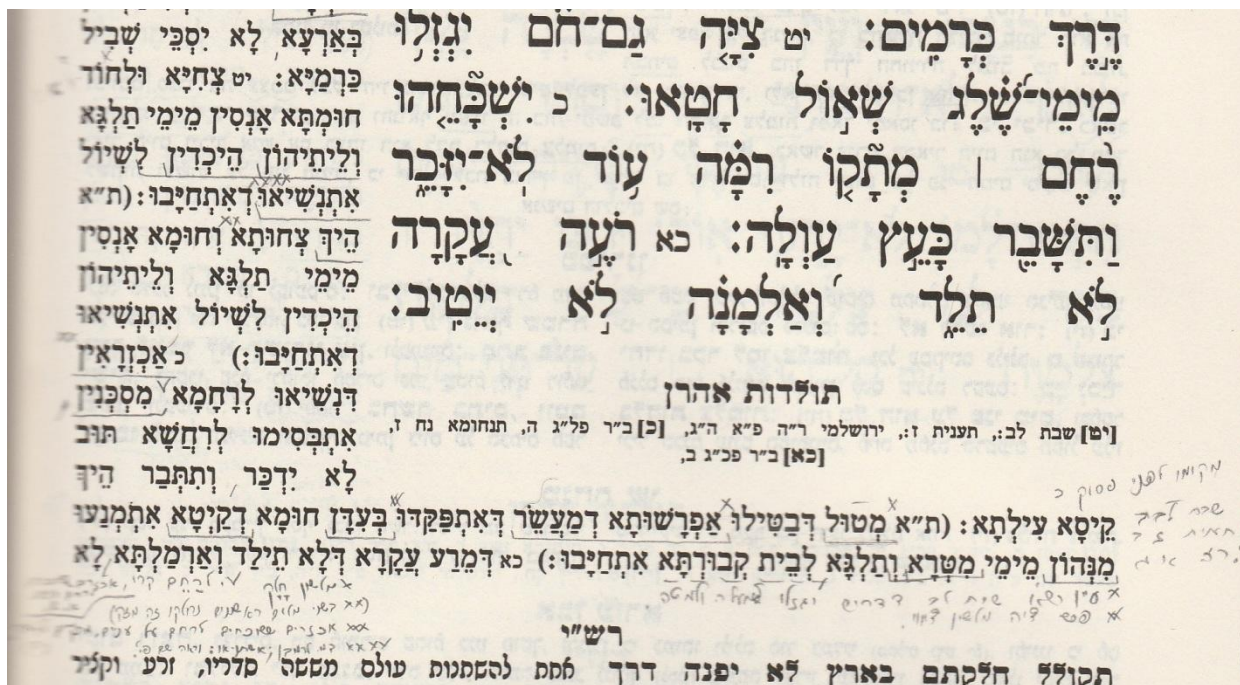
וַתִּנָּחֵת: גִּמְזוֹר
אָנְדַע וְאַשְׁכַּחֲנִיהָ אִתִּי
עַד מְדוֹר בֵּית
מוֹקֵדֶשִׁיהָ: דֹּאסֵדֶר
קִדְמוֹי דִּין וּפְמִי אִמְלִל
מִכְּסֻנוֹתָא: הָאָנְדַע מְלִיא
דִּיתִיכֻנְנִי וְאַתְכֻּבֵּן מַה
יֵימַר לִי: וְהַכְּסוּגְעִי
חִילָא יִנְצִי עָמִי לֹא
בְּרִם הוּא יִשְׁוִי תִגְרָא
בִּי: זִתְמֶן תִּרְיָצָא וְתִקִּין
עָמִי וְאַשְׁתִּיב ^{וְאִי} לְעֵלְמָא
מְדֻרְאִין יָתִי: חֵהָא
לְמִדִּינְחָא אֶהְלוֹךְ וְלִיתִי
וְלִמְעֻרְכָא וְלֹא אֶתְכֻבֵּן לִיהָ:
ט בְּצַפּוּנָא בְּמַעֲבְדֶּיהָ וְלֹא
וְלִימְסוֹן. (ועוד יפטר) לֹא אֶךְ

חֲדָא וּמַן דְּחִינן ? י
קָרָב אַכְלֵיתָא דְרַבְרִי
וַיִּבְכּא : כו אַפְשָׁר
דְּמַבְיוֹנֶתָ יתאַבֵּר בְּ
^{MXXV}
נָצָא פְרִיגְדָּפָא לְדְרוֹמָא :
xxv תלמיך שלם חסדך חסדך חסדך
xv תורה קרי
xxv קידוש שלם
(גרשמת ד' ח') : ולא יאמין מרוב

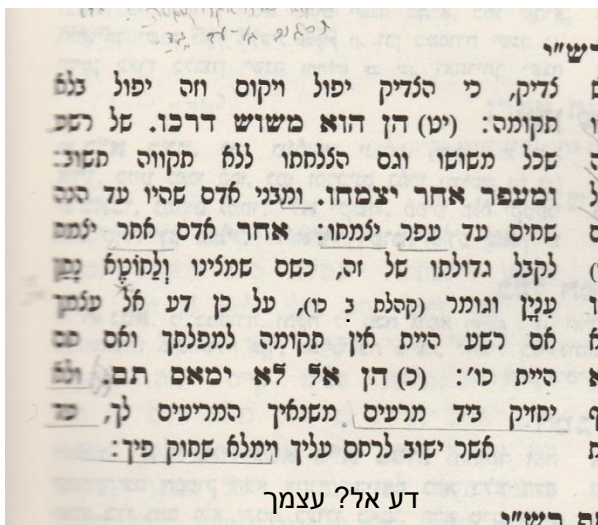
מחשכא? = מחשבא

תונחתי? – תוכחתי

פרי-גדפא? = פריש גדפא

הת"א שבפסוק כ שייך לפסוק יט.

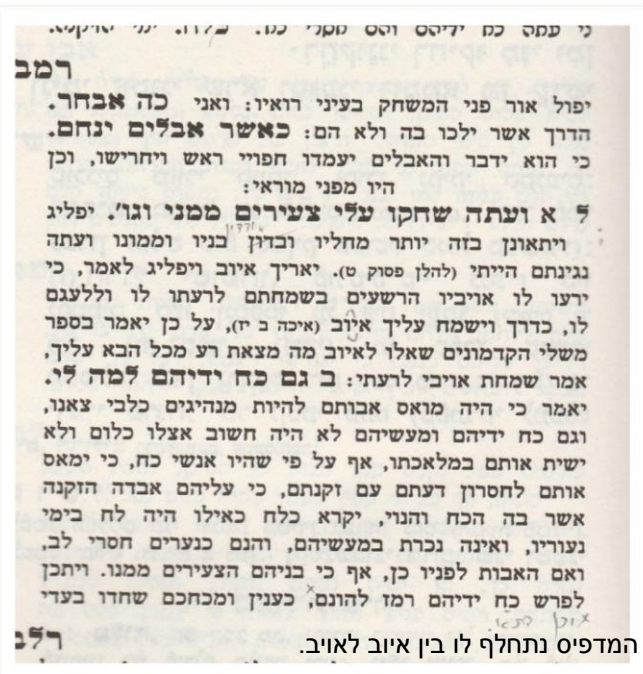

רש"י

טעות ברשי

(כה) מה נמרצו. כמו קללה נמרצת (מ"א ז ח) לשון דבר דבר על אפניו (משלי כה יא) וכן נמרצו לחפז (מחלים קט קיג) כולן לשון מליצה הם ולמ"ד מתחלפת דר"ש: אמרי אבות. אם אמרי יושר הייתם אומרים היו מקוננים אצל עמה מה יוכיח הוכח מכם. כל הוכחה שנאמר צורר הדברים הם ומעמידים על האמת: (כו) הלהובח מילים תחשבו. הלצור דברים מחשבו: ולרוח. הם משולים: אמרי נואש.

אמרי יושר התחלף משום מה באמרי אמת שמקרא מופק ויהי מה נמרצו. כמו מה נמללו (מלכים א ב ח). דבר

טעות ברמבן 1

רמב

מני חשך. וכאשר יבא יומו להיות שדור אל יאמין שישוב ויצא מן החשך שהוא בתוכו, כי עתיד הוא ליפול בחרב ולהוריד שיבתו בדם שאולה: כג נודד הוא ללחם איה. כי לא יהיה לו מושך חסד, וידע באמת כי נכון הוא בידו, יום החשך אשר הוא בתוכו ולא יסור ממנו לעולם: כד תתקפהו כמלך עתיד לבידור. תסובבנו מצוקתו בהיקף מכל עבריו, כמלך הרוצה לבוא במלחמה שהוא עורך גבוריו סביב לו כולם אחוזי חרב מקיפים אותו, וכן אמר התרגום מחזירין יתיה היך מליך די מעתד לאסתחוא בלגיונין. או יהיה תתקפהו תקף, כחביריו, רק הענין כאשר פירשתי בו מכל עבר. כידור מלשון כדור אל ארץ רחבת ידיים לאסתחוא? =לאסתחרא.

את אשר יגר איוב בא, המדפיס נתחלף לו בין איוב לאויב.

טעות במצודות

מצודת דוד

איש עול, כי כל הרוצה לועג בי ומיצר לי: ירמני. יעקם וישחית אותי על ידי הרשעים המעיקים לי, וכפל הדבר במלות שונות: (יב) שלו. יושב/הייתי בשלונה, ופתאום עשה אותי לפרורים, ואחז בערפי ורצץ אותי עד כי יתפוצצו השברים הנה והנה: ויקימני. העמיד אותי להיות לו למטרה לזרוק בי חציו, הם מכאובי היסורים: (יג) יפובו. המורים בקשת אשר לו סבבו עלי מסביב ועל ידם יפלח כליותי ולא יחמול עלי, ואת מי המרה ישפוך על הארץ, והוא משל על יסורים מחולפים: (יד) פרץ עץ פני פרץ. בעוד שהמכה הראשונה פקודה עלי סומך לה השניה, ולא תמתין השניה עד שתלך לה הראשונה: ירוצן. חיש מהר יביא עלי היסורים כגבור הממהר לרוץ במלחמה: (טו) שק תפרתי. כי על המכה שהתחילה להתרפא והעלה גליד הדרך לשום

מצודת ציון

ירמני. ענין מקום, וכן כי ירט הדרך לנגדי (גמדר ככ לז): ירמני. ענין שצרות לחמיכות רבות, כמו פור הקפון/קה (שעיה כד יט): בערפי. הוא אחורי הראש והאולר: ויפצצני. ענין הרלינה עם הפזור, וכן וכפטיש יפוצץ קלע (ירמיה כג כט): למטרה. הוא הדבר אשר המורים נחמס יכונו להפיל בו חזיהם, והוא ענין שמירה כי משמרת חרגומו מטרת, ויקרא כן על שם שהמורים שומרים להפיל בו: [יג] רביו. המורים נקשם, כמו רובה קשת (בראשית כא כ): יפלה. יקע, כמו ויפלה אל סיר (מלכים ג ד לט): מרתני. מלשון מרה: [יד] יפוצני. מלשון פרצה ושגר: [טו] גלדי. היא הקרוס העולה על המכה, ודגרי רומינו ו"ל (כמוט עו): הוגלד פי המכה: ועליתי. ענין ללון, ועל שם זה יקרא הקטן עולל כי הוא מלוכלך צעפר ודומן: קרני. ענין זוהר, כמו קרן עור פני

מקום עקום!

קכג

איוב יג

מצודת דוד

ידעתי גם אני לא פחות וגרוע אנכי מכם בדבר הידיעה, ומה זה תספרו לפני מפלאות ה': (ג) אל שדי אדבר. לא אחפרץ מעתה להתווכח עמכם, כי אם אל שדי אדבר ועמו אחפרץ להתווכח: (ד) ואולם. אבל מכם אין לי תועלת, כי אתם מחברים יחד דברי שקר כי תאספו עלי עון רב אשר לא כן הוא, ובהיות כן אתם כולכם רופאי: (ה) אחריתי הלא הבל הוא, כי אין בי עון לשוב עליו: (ו) שמועו. לזאת שתקן ואולי יחשוב מי שאתם חכמים: (ז) הלא וכן בעבור להצדיק את האל וכן בעבור להלכות בי עון רב: (ח) הפניו. וכי תשא פניו להתיף לו כאשר תריבון בעבורו, וכי רצונו בזה: (ט) הטוב. וכי יהיה טוב לכם כאשר יחקור אתכם במשפט על דברים האלה, וכי תהתלו בו לומר אז לפניו מהתלות הנה לכבודך דברנו כל אלה, וכאשר יתהל איש ברעו: (י) הוכח. דעו שיוכיח אתכם אם תחניפו לו לשאת פניו בסתר במעמקי הלב, כי יודע הוא תעלומות לב אשר בודון דברו ולא משגה המה: (יא) הלא שאתו. שריפת להב אשר תבעת אתכם ופחדו וגו', ואיך תוכלו להצטדק במשפט:

אשרו? = אשו

ספורנו

מצודת ציון

ירמני. ענין חזק ודוק, כמו ומטפול על עוני (להלן יב ט): אלי. אל ולא, ולכן יקראו הע"ז אלילים צעבור [ט] כהתל. ענין לעג, כמו הפלס פי (שופטים טו טו): [יא] שאתו. להג אשו, כמו ומשא הארץ מפניו (נמוס א ט): תבעת. מלשון צעמה ומרדה:

מצודת דוד

הוא מת ואיננו, ובסוף תחרב נוהו כאילו פזרו עליו גפרית כוערה: (טז) מתחת. השרשים אשר מתחת יתייבשו, והענן אשר ממעל יכרת: (יז) זכרו. יפרש המקרא שלפניו, לומר זכרו יהיה אבוד מן הארץ כי לא ישאר מי מבניו, ובעבור זה לא יהיה לו שם על פני חוצות העולם כי ישכח שמו: (יח) יהדפוהו. הצרות הבאות עליו יהדפו אותו מאור העולם אל חשכת הקבר: (יט) ומתבל. מן העולם יגידו אותו, וכפל הדבר במלות שונות: (כ) לא נין. לא ישאר לו בתוך עמו לא נין ולא נכד ולא ישאר מי מהם במקום שהיה גר שם, כי מהם ימותו ומהם ילכו שבי אל עם אחר: (כ) על יומיו. על אשר ראוהו עוד ביום הצלחתו הנה עתה יחרדו מאד ויאחו

והעק? = והענף

[כנ] יפכחו. יפכחוהו (שם).

בעבורו? = בטבורו

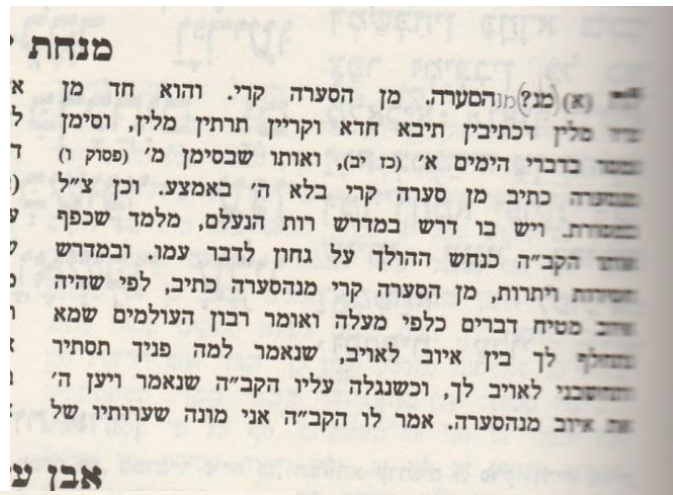
מצודת ציון

בשרירי. צעטרו, כמו שרץ אגן הסהר (ש"ש ז ג): [יז] יחפון. יחפון נד"י במקום ז"ן כי זש"ר"ן מתחלף והוא מלשון חפון ומחירות: פחדיו. צליו, כי מרום אשן (יקרא כא כ) מרגס אונקלוס מרים פחדין: ישורגו. ענין סעיף ועקף, כמו הלפניו (יח) (יחל א ז): [יח] אפיקי. ענין חחק, כמו ומות אפיקים רפה (לעיל יב כא): גרמיו. עצמיו, כמו פקצר גרם (משלי כה טו): במטי. ענין משא כד, כמו ונקל החול (שם כ ג): [כ] בול. כמו יטול בחקרן פ"א הפועל, וכן כל תוכל (להלן מג ג) ומשפטו יכל, ויטל ענינו ממה האדמה, כמו יטל הארץ (שופטים ז): [כא] צאליים. מלשון צל: ובצה. ענינו טעם הלת, כמו היגלה גומא צלל צלה (לעיל ט יא): [כב] יפכחוהו. מלשון סכך:

רגיה?

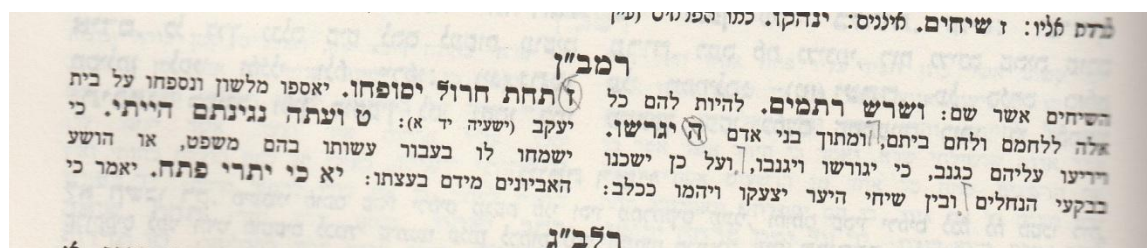
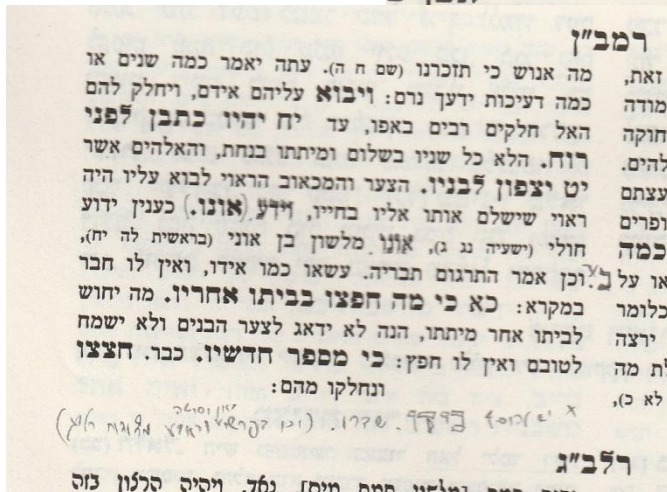
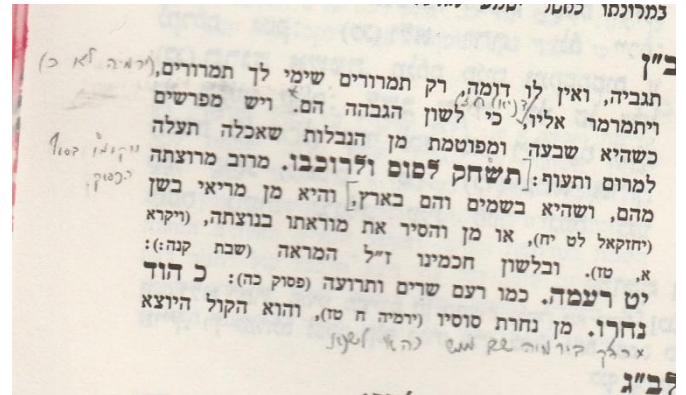
טעות במנחת שי

מנ? הסערה

אבן ע

חסר סידור בפסוקים

נחומא נ

רש

(יג) בשעפיים. נחשטות: (יד) פחד קראני. מן הרוח שגא אליו, ורוח הוא מלאך שנאמר (הלים קד ד) עשה מלאכיו רוחות: (טו) תסמר. הרוח שערם נשרי. תסמר הוא לשון אדם שעמדו שערותיו [מרוצ פחד]: (טז) יעמוד. עומד היה נפני ולא הייתי מכיר מראהו: דממה וקול. קול דבר חשאי הייתי שומע. דבר אחר דממה וקול אשמע קול שמעתי מדממה אצל דממה לא שמעתי, דממה אלו המלאכים שאומרים שגח

מופה

מראי מקומות ופענוח בטעות

הקדמת

שכל האדם נברא באופן שישיג השגות ברורות, ושהשגותיו החושיים הם ההשגות האמתיות וכן הם עצמי הדברים, ולא נברא האדם שילך שולל כחולם בעולם הדמיון כי הוא אזרח בעולם המציאות, וחלילה לבוראהו שיבראהו לצחוק ולמשחק למשאת שוא וחזיונות הבל ורעות רוח (פתיחה למענה ג' ה' ז')

מלבד זה התגלגלו בדבריהם עוד עיונים אחרים משתלשלים מן החקירה הקודמת, אם מה שבלדד טען שחסרון ההשגחה יהיה עול ועוות משפט, ואיוב השיב שאין זה עול בהשקף על מציאות עולם ההויה וההפסד הכללי, כמו שהתפלספ ע"ז במענה החמישי, אם במה שהוסיף איוב במענה ההוא להקים נגד ההשגחה כל טענות הפילוסופים וראיותיהם, אשר הזכיר במורה (ח"ג פרק כ'), ובכללם שאלת הידיעה והבחירה וכל הנתלה בשאלה זאת העמיק הרחיב, ויעבירם תחת שבט עיונו בטענות נמרצות, והראה שאם נניח מציאות חפשית הבחירה, יוכרח להכחיש את ידיעת ה' את הפרטים הבחיריים, כי יפגעו בנו הפילוסופים במופתיים אשר בכשיל וכילפות יהלומון, משא"כ אם נניח שהכל תלוי בהנהגת המערכת ושהאדם מוכרח במעשיו מצד הגזרה הקדומה, תתקיים ידיעת ה' בלא שינוי. וגם ע"ז ענה צופר לפי שטתו שידיעתנו אינה ידיעה אמתית, וכ"ש שא"א שנדע דבר מידיעת ה', ובוה דבריו מתאימים עם דברי הרמב"ם בתשובת שאלות אלה (שם ובפרק כל אחד) ששם הידיעה נאמרת עליו ית' ועלינו רק בשיתוף השם, ואנחנו לא נשיג את ידיעתו כמו שלא נשיג את עצמותו (פתיחה למענה ו')

ואיוב בלעגו על צופר בשיטתו הפילוסופית, דעתו נדעת ברור"ק רמלחמוני ומאמר

כפיו:
כח א כי יש לכסף מוצא. זה הענין כולו נקשר עם הפסוק הבא אחרי כן, והחכמה מאין תמצא (להלן פסוק כ), יאמר אל החברים למה זה הבל תהבלו, לתת טעם של הבל למשפטי הרשעים והצדיקים, כי האל הודיע מוצא כל הדברים, זולתי מוצא החכמה שראה אותה ביצירת האדם, כי אותה העלים מכל הנבראים, כי

ישנן צחומה, כמו שאמרנו (לעיל ז ט) והוא יקצ צחון האפקר. דבר אחר הורני לחומר פירוש השליכני לשון ירה צים (שמות טו ד): ואתמשל. נדמימי. ובמדרש רבי תנחומא (כ) מלא ה) אמר רבי צרכיה סרס את המקרא, אני נמשלמי לאצרהם נצדקתי שקרא ענמו עפר ואפר (נצאשית יח כז) והוא דנני כרשעי דור הפלגה שחבריו דו ציוני המודל שחכזו צהם והחמר היה

[יט] בר פס"ו א, [כג]

רש"י

ובחור ארבה ימים. עוף ושמו חול ולא נקנסה ה' עליו מיתה שלא טעם מען הדעת, ולצפוף אלף וי שנה מתחדש וחוזר לנערותו (סנהדרין קמ:): וה (יט) שרשי פתוח וגו'. כל זה הייתי אומר (כ) צליני שלא יבש שורשי ולא ימות קצירי. [קצירי עו הם ענפי האילן] כמו ועשה קציר (לעיל יד ט), דו והן יונקות ענפים רכים של אילן. ואמרתי: כי (כ) בבורדי חדש. שכתובי יתחדש עמדי תמיד: דו וקשתי. ואיתי תחליף תמיד לטובה [כמו וקו מו

בכל פרק ופרק....? פרק כ"א = כל אחד